

CZECH-JEZIERSKA, B. A. *Prawo rzymskie w Polsce ludowej (1944–1989). Edukacja, politika naukowa, ideologia*

Lublin: Wydawnictwo KUL, 2024, 673 s.

Monumentální monografie lublinské romanistky mapuje osudy římského práva v období tzv. reálného socialismu v Polsku. Autorka se nespokojila s pouhým výčtem osob, které se v této době odborně věnovaly římskému právu a s nimi spojenou bibliografií, ale podala plastický obraz místa a významu, jaký měl právní řád starověkého Říma v Polské lidové republice.

Kniha se skládá ze tří velkých částí. První z nich je věnována místu římského práva ve vzdělávání právníků. Po krátkém exkurzu do doby před rokem 1944 se autorka věnovala obecným otázkám spojených s organizací právních studií. Jádrem této části tvoří historie pracovišť, na nichž se římské právo vyučovalo, a to včetně jejich personálního obsazení. Čtenář tak postupně navštíví univerzity v Lublinu, Krakově, Poznani, Varšavě, Lodži, Toruni, Vroclavi, Katovicích, Řešově, Gdaňsku, Štětíně i Białystoku. Na to navažují výklady o místu římského práva ve studijních programech. Podrobně jsou rozebrány dobové diskuze o užitečnosti výuky římského práva pro socialistického právníka, úloha celopolských a mezinárodních konferencí, stejně jako učebnice římského práva, které byly ve sledovaném období vydány. Závěrem této části se Czech-Jezińska věnovala komparaci výuky římského práva v Polsku a dalších socialistických zemích (Sovětský svaz, Československo, Maďarsko, NDR, Bulharsko, Rumunsko, Jugoslávie).

Druhá část nese název „Věda o římském právu ve vědecké politice Polské lidové republiky“. V ní je například podrobně analyzován vliv Sjednocené dělnické strany na charakter tehdejší vědy, stejně jako úloha Polské akademie věd. Zejména se jedná o charakter učebnic, vývoj vědeckých titulů a stupňů, místo římského práva v klasifikaci věd. Nepřehlédnutelná je pak kapitola věnovaná politickému vlivu na zaměření romanistických výzkumů v poválečném Polsku.

Poslední třetí část je zaměřena na ideologické aspekty, které měly vliv na postavení římského práva v rámci socialistické právní vědy. Rozebírány jsou zde různé dobové pohledy na římské právo, jako na právo otrokářské společnosti, právo třídní, podporující nezdravý individualismus, založené na buržoazním soukromém vlastnictví, stejně jako o negaci římskoprávního dělení na právo soukromé a veřejné. Pozornost je věnována rovněž vztahům mezi tzv. buržoazní a marxistickou romanistikou, přičemž se autorka zejména zaměřila na směřování výzkumu marxistické romanistiky. Závěr této části pak tvoří rozbor používání marxistických metod v polské odborné romanistice a jejich vlivu na polské učebnice římského práva.

Kniha je doplněna, nebo ji spíše provází nejen jmenný rejstřík, ale především bohatá bibliografická příloha čítající 68 stran. Jedná se nejen o vyčerpávající historii římského práva v poválečném období v Polsku, ale především o dílo inspirativní. Česká odborná literatura zatím čeká na autora, který by se takového úkolu ujal.

Michal Skřejpek

doi: 10.14712/2464689X.2025.25